

tràgic, acaba sent un atziac auguri de la segona, la de Benjamín i Xirín.

En un sonet sobre els escacs, Borges deia: "*También el jugador es prisionero/ (La sentencia es de Omar) de otro tablero/ De negras noches y de blancos días*". Amb aquesta novel·la, no sabia dir fins a qui punt apòcrifa —o fins a quin punt re-creada per la mirada del novel·lista—, Ma-

alouf sembla reprendre, en un context ben diferent, els mots de l'autor d'*El Aleph*: perquè Samarcanda acaba proclamant i confirmant, amb aquest final tan novel·lesc i alhora tan bell (el llibre cobert per les aigües atlàntiques), la sentència d'Omar "*Et preguntes d'on ve el nostre alè de vida/ Si s'hagués de resumir una història massa llarga,/ Diria que sorgeix*

del fons de l'oceà". Una novel·la de traçat intricat i ric, però de resolució cíclica i perfectament closa.

Finalment, cal agrair a l'editorial que hagi encarregat la traducció de l'obra a Montserrat Planas, que ha fet una feina modèlica, acuradíssima, i sense cap dels lapsus que sovint denigren les traduccions a la nostra llengua. **Jordi Llavina**

La recerca d'una nova estètica

Josep Ballester, en aquest nou llibre, fa un estudi en profunditat dels autors més representatius de la poesia valenciana de postguerra.

La poesia catalana de postguerra al País Valencià. Josep Ballester. Pròleg de Dominic Keown. Edicions 3 i 4. Col·lecció "Quaderns 3 i 4". València, 1995. 274 pp. 1.875 ptes.

Fa uns anys predominaven a València els estudis universitaris dedicats a la literatura de la Renaixença i del primer terç del segle actual. El seu objectiu fonamental era, per l'escassa qualitat literària de l'època, historicista i sociològic: fixar els esforços en la recuperació de la cultura pròpia i establir les causes per les quals no acabava de quallar una recuperació social de l'idioma ni l'elaboració d'una literatura comparable a la de Catalunya. Només des de fa uns quants anys s'ha produït un gir significatiu en el món acadèmic cap a la literatura més immediata, centrat sobretot en l'època de postguerra. Era un canvi urgent i ineludible, perquè, precisament, va ser enmig de la penúria d'aquells terribles anys que es va iniciar entre els valencians una literatura de més qualitat, sobretot en el terreny de la poesia.

Josep Ballester, amb els estudis i edicions de la poesia de Fuster i Maria Beneyto, ha estat un dels participants més actius d'aquesta nova orientació. *La poesia catalana de postguerra al País Valencià* i el llibre anterior, *Anys de quarantena*, són dos llibres complementaris. Si el primer tractava la situació sociocultural del

període, el present llibre és una anàlisi en profunditat de l'obra publicada en els quaranta i cinquanta pels cinc autors més significatius de la poesia valenciana de postguerra: Vicent Andrés Estellés, Maria Beneyto, Xavier Casp, Joan Fuster, i Joan Valls.

El breu capítol inicial descriu la voluntat ferma de la nova generació de poetes de renovar el panorama de l'anèmica poesia local. De fet, la seua obra va significar tota una sorpresa, per la qualitat del llenguatge, per l'exigència poètica i per la connexió amb la lírica de les darreres escoles literàries.

Els cinc poetes, tot i tenir veus molts diferenciades, comparteixen uns orígens literaris semblants. Enlluernats tant per la poesia simbolista francesa com per l'esplèndida producció de la generació castellana del 27, en els seus inicis desconeixien per complet els autors catalans contemporanis; només Casp en tenia major informació, i, de fet, en els seus poemes es detecten afinitats amb l'obra de López-Picó i Miquel Ferrà. El pes del simbolisme és manifest en tots, sobretot en Xavier Casp i Joan Valls. Però per als poetes valencians la poesia no és tan sols una "festa de l'intel·lecte" —Valéry dixit—. En aquells anys, com ha dit Joaquim Molas, el llenguatge d'arrel simbolista passa per un procés d'"humanització".

En els capítols dedicats a cadascun dels poetes, l'autor analitza detalladament el significat dels llibres, descriu els recursos expressius, els símbols més representatius i, finalment, incideix en aquells aspectes que els singularitzen. Estellés és qui s'esforça més aviat per cercar un

llenguatge diferent al simbolista, i inicia una poesia que s'instal·lava en el llenguatge quotidià, mordaç i grotesc, per expressar d'una manera contundent la situació de l'home. La necessitat d'un llenguatge més d'acord amb el present també la intueix Fuster en alguns dels seus poemes, en què emprava un llenguatge desmitificador i anticonvencional.

De Maria Beneyto, Ballester remarca que és una escriptora que formula l'angoixa i les limitacions humanes, sense caure en el lirisme subjectivista ni en la poesia social. La seua poesia és essencialment una reflexió sobre la condició de la dona, la veu de la diferència.

La part més extensa i, sens dubte més innovadora, és la dedicada a Xavier Casp, un dels autors que més treballà per l'oxigenació de la poesia valenciana i qui facilità a través de l'editorial Torre que els nous poetes es donaren a conèixer. Ballester presenta un recorregut extens per la seua imatgeria preciosista i pels recursos musicals de la seua obra. A més, fa una anàlisi interessant del seu imaginari religiós. El llibre conclou amb Joan Valls. El poeta d'Alcoi entén la poesia com a tensió de l'experiència vital expressada a través d'una simbologia molt personal.

En el present llibre de Josep Ballester es veu un progrés significatiu respecte a altres treballs anteriors, tant pel que fa a l'escriptura com a nivell interpretatiu. Ara acompanya el desmuntatge de les peces amb una reconstrucció interpretativa, i té una major capacitat de relació de l'obres estudiades amb d'altres autors. Raons més que suficients per recomanar el llibre de Ballester. **Francesc Calafat**